

TÜRK DÜNYASI'NIN ÖNEMİ VE TÜRK BİRLİĞİ

Türk Dünyası, etnik köken bakımından Türklük soyuna dayandırılan, Türk kültürünü ve dillerini sahiplenen tüm insan topluluklarını ifade etmek üzere kullanılan bir tabirdir.

Dr. M. İlyas Bozkurt

Bu konu Türk milliyetçilerinin 100 yılı aşkın bir süredir üzerine çalıştığı, Türkiye'nin ise son 6-7 yıldır gündemine aldığı bir husustur.

ULUSLARARASI SİSTEMİN GENEL PROJEKSİYONU

Konuyu irdelemeden önce bir durumu belirtmek gerekir. Dünyada konjonktürel olarak aralıklarla siyasi jenerasyonlar gelişmektedir. Örneğin I. Dünya Savaşı'ndan önce imparatorluklar hâkim olup I. Dünya Savaşı'ndan sonra imparatorluklar yıkılmış ve yerlerine ulus devletler kurulmuştur. Yani büyük imparatorluklar parçalanarak küçük ulus devletlerine dönüşmüştür.

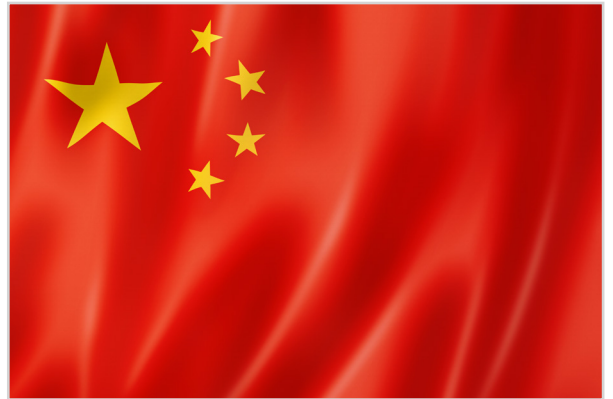
II. Dünya Savaşı'ndan itibaren çıkan olaylarla birlikte dünyada bazı gelişmeler olmuştur. Bu gelişmelerin en önemlisi de Bilişim Devrimidir. Bilgisayar, 1980'lerden sonra günlük hayatta kullanılabilir şekilde önce ABD'de, sonra Avrupa'da, 1990'lardan itibaren de Türkiye'de satışa başlamasıyla beraber hayatımıza girmeye başlamıştır. 2000'li yılların başında internet hayatımıza girerken 2018 gibi de yapay zekâ hayatımıza girmiştir. Bilişim Devrimi adım adım gerçekleşirken hayatın tüm alanlarında çok büyük farklılıklar yaratmıştır. Bu devrim aynı zamanda yönetim şekillerinde de çok büyük kolaylıklar sağlamıştır. Örneğin bilgisayarın olmadığı 1980 öncesinde nüfus, sicil, mülk gibi birçok kayıt gerektiren mesele defterlerle, sürdürmesi ve tutulması zorlu arşivlerle tutulmuş, bu da mali güce ve emek gücüne mal olmuştur. Bürokrasinin

bu kadar güçlü ve yaygın olduğu devlet yapılarında bilgisayarın olmadığı bir çağı yani 1980 öncesini düşünecek olursak devlet yönetimi, idari ve mülki yönetimler daha çok emek ve kas gücü gerektirdiğinden süreç daha zor olmuştur. Bu yüzden devlet; valilikler, kaymakamlıklar, il teşkilatları, ilçe teşkilatları şeklinde teşkilatlanmak zorunda kalmıştır. Örneğin il sağlık müdürlüğü tüm ilçelere ve bucaklara kadar teşkilatlanmak zorunda kalmış ve ağır bir bürokrasi ve yavaş işleyen bir yapı oluşmuştur.

Devletler, yukarıda bahsi geçen meselelere karşı birtakım çözümler geliştirmiştir. Bu çözüm arayışında, merkezi sistemden eyalet sistemine doğru ya da güçlendirilmiş yerel yönetimler sistemine kayma mecburiyeti doğmuştur. Merkezi sistemin gücünü eyaletlere doğru aktardığınız zaman gücün yerelde toplanması yani bir tür derebeylikler oluşması riski ortaya çıkmıştır. Bu da merkezi yönetimin ve devlet otoritesinin tehlikeye girmesi anlamına gelmektedir. Tarih boyunca devletler bu iki açmazın arasında gidip gelmiştir. Mecburen yetkilerini eyaletlere veya derebeylerine ya da krallara bıraktıklarında güçlü feodal beylerle uğraşmak zorunda kalmışlardır. Yetkileri merkeze çektiklerinde ise devletin yönetim sisteminin ağırlaşmasından meydana gelen bir hantallığın altında kalıp zarar görmüştür.

Bilişim Devrimiyle beraber devlet yönetimi de kolaylaşmıştır. Bu yüzden devleti devlet yapan askeriye, mülkiye, maliye ve adliye gibi sistemlerin tamamını merkezde tutarak çok daha büyük coğrafyaları yönetebilme kabiliyeti gelişmiştir. Bu durum, dünyada

1 Dr. M. İlyas Bozkurt, TESAM Başkanı.

yepyeni bir yönetim tarzını yeniden gündeme getirmiştir. Bu duruma örnek olarak şu idari yönetimler gösterilebilir:

Avrupa Birliği: Yüzyıllardır süren Avrupa'yı birleştirme hayali, bir türlü ilerlemeyen, gerçekleştirilemeyen bir durumdayken 1980'lerde tekrar gündeme gelmiştir. 1990'larda daha da hızlanmıştır. 2000'lerde AB ülkeleri ortak paralarını basmaya başlamıştır. Gümrükleri ve pasaportları kaldırıp 28 devletten oluşan bir imparatorluk, bir birleşik devletler modeline geçilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri: ABD, 50 eyalet ve 1 federal bölgenin bir araya gelmesinden oluşan bir devlet yapılanmasına sahiptir.² ABD yönetiminde çok sıkıntı yaşamış ve hâlâ güçlü ve sorunlu eyaletler yer almaktadır. Bu sorunları çözmek adına bilişim teknolojisinin faydalarından ABD de yararlanmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya

² "Amerika Birleşik Devletleri Ülke Bülteni", Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 03. 2012, <https://www.deik.org.tr/uploads/deik-amerika-birlesik-devletleri-ulke-bulteni-mart-2012.pdf>.

Federasyonu: Çin, 23 eyalet, 5 özerk bölge, 4 belediye ve 2 idari bölgeden (Hong Kong ve Makao (Macau)) oluşan toplam 34 idari birime ayrılmıştır.³ Rusya Federasyonu 21 cumhuriyet, 9 eyalet (Kray), 46 bölge (Oblast), 2 federal statüye sahip şehir (Moskova ve St. Petersburg), 5 özerk bölgeden (Avtonomnaya Oblast/Avtonomnyy Okrug) oluşan 83 idari birimli bir federasyondur.⁴

Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur ki, dünyadaki tüm büyük güçler birleşmekte, bir araya gelmektedir. Bu devletler coğrafyalarını genişletmeye, nüfuslarını büyütme ve özellikle enerji kaynakları açısından daha zengin, daha güçlü bir birlikteliğe ulaşmaya çalışmaktadır. Yukarıda izah edildiği üzere dünyayı yöneten, dünya siyasetine yön verenler güçlerin,

³ Deniz Taşkın, "Yükselen Güç Çin Halk Cumhuriyeti'nin Stratejik Hamleleri", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C. 13, S. 50 (2014), s. 190.

⁴ "Rusya Federasyonu'nun Siyasi Görünümü", Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, (20.06.2023), <https://www.mfa.gov.tr/rusya-siyasi-gorunumu.tr.mfa>.

birleşik kuvvetlerden oluşan güçlü devlet ve idari yapılara sahip olduğunu görüyoruz.

Dünyada yönetilenler, yön verilenler ise tam aksine bölünmektedir. Örneğin Irak Savaşı'ndan önce Arap dünyasında 13 devlet vardı. Küresel güçler doğrudan veya dolaylı olarak, Irak Savaşı'ndan sonra Irak'ı üçe bölmüştür. Bugün Suriye üçe, Libya ikiye bölünmüştür. Arap Yarımadası ve Afrika kısmını dahil ederek Ortadoğu'da şu an 28 devletin var olduğunu söylemek mümkündür.

Dünyayı yönetenler, dünyayı sömürenler, emperyalist güçler birleşirken bu güçler sömürdükleri coğrafyaları devamlı bölmektedir. Bölerken de iki tane önemli argümanları vardır. Bunlardan bir tanesi din ve mezhep unsuru, diğeri ise milliyet unsurudur. Bu unsurlar kullanılarak hedef ülkelerin parçalara ayrıldığını gözlemek mümkündür. Örneğin küresel güçler Irak'ı Şiiilerin bölgesi, Sünnilerin bölgesi ve Kürtlerin bölgesi diye üçe bölmüştür. Suriye'yi bölerken de Şii Arapların bölgesi, Kürtlerin bölgesi ve gövde olan Suriye yani Esad'ın elinde bulunan kısım olan Nusayri bölgesi olmak üzere üç bölgeye ayırmışlardır.

Buradan hareketle Türk Dünyası'nın bir sonuç çıkartması, bu durumda ilerlemeyi ve gelişmeyi kaçırmamak için bir hareket planı oluşturması, örneklerde olduğu gibi birleşerek büyümenin yolunu bulması gereklidir. Bu noktada Türk dünyası ve İslam dünyası olarak iki farklı tez bulunmaktadır.

İSLAM DÜNYASI'NIN BİRLEŞMESİ TEZİ

Tezlerin birincisi, İslam dünyası birleşsin tezidir. Türkiye'de akım ve jenerasyon olarak bir grup bunu savunmaktadır. Bu fikir akımı İslam dünyasının birleşmesi gerektiğini düşünmektedir. İslam dünyasının birleşmesi tezini savunanlara göre Irak'ın, Suriye'nin, Mısır'ın, Türkiye'nin bir araya geldiği bir İslam birliği kurulmalı hatta Fas, Tunus, Cezayir'e kadar genişletilmelidir. Buna ek olarak Necmettin Erbakan'ın başbakanlığı döneminde kurulan D-8 Ekonomik İş birliği Teşkilatı projesi ile buna coğrafi olarak bize

komşu olmayan Uzakdoğu ve Güney Asya ülkeleri olan Endonezya ve Malezya gibi ülkeleri de dahil etmek suretiyle bir Büyük İslam Birliği kurma hayali ortaya konmuştur.

TÜRK DÜNYASI'NIN BİRLEŞMESİ TEZİ

İkinci bir proje ise Türk dünyasıyla birleşme projesidir. Yani Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan, Türkiye bir araya gelerek burada bir birlik oluşturabilir. Bu da devletin önünde olan, gündeminde olan bir tezdır. Devlet içinde olsun, sivilde olsun Türk dünyası hayranlarının, Türk dünyası sevdalılarının Türk dünyasının birleşmesi, her daim hayali ve arzusu olmuştur.

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYE OLMASI TEZİ

Bunların dışında Türkiye'deki bir diğeri tez ise Avrupa Birliği'ne üye olmak ve Avrupa Birliği'nin bir parçası olarak hareket etme tezidir.

Aslında Türkiye bu akımların hepsini denemiştir. Türkiye önce Avrupa Birliği alternatifini denemiş ve başvurusunu yapmıştır. Sonra Avrupa Birliği için adım adım seviyeleri aşmaya çalışmış fakat sonrasında Avrupa Birliği hem sivil hem devlet bazında hoş karşılanmayan değişiklikler istemiştir. Örnek olarak ihale yasaının değiştirilmesi, yargının daha bağımsız hale getirilmesi, sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi, daha demokratik bir meclis, daha demokratik bir parlamento, daha demokratik bir anayasa gibi isteklerde bulunulmuştur. Bu gibi taleplerin ardından Türk kamuoyunda AB'ye karşı bir tepki oluşmuş ve bu alternatife yönelik beklentiler değişmiştir. Bu da Türk dış politikasında farklı eğilimlere zemin hazırlamıştır. Bu gibi gelişmeler Türkiye'yi Avrasya akımına da yöneltmiştir. Rusya merkezli, Çin ve İran temaslı bir birlikteliğin de son 5 yıldır gündemde olduğunu söylemek mümkündür.

TÜRK DÜNYASI'NIN BİRLEŞMESİNİN AVANTAJLARI

Tüm bu seçeneklerin SWOT analizinin sağlıklı yapılması, bu değerlendirmelerin neticesinde gidilecek birleşme yolunun rotasının sağlam bir biçimde oturtulması önemlidir. Bu durum bir tarafı tamamen tutup diğer tarafla ilişkilerin tamamen olumsuz seyretmesi anlamına gelmemelidir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün tüm bölge ve taraflarla tutunduğu "cihanda sulh" politikası örnek alınmalıdır.

Biz burada Türkdünyasının çok kritik bir yerde olduğunu düşünüyoruz. Eğer dünyada bir güç olarak bir güç merkezi olarak dünyada masaya oturmak istiyorsanız Asya'daki 3.5 kuvveti yani Çin, Rusya, Hindistan ve buçuk kuvvet olarak da İran'ı, Batı'da ise Avrupa Birliği'ni ve ABD'yi hesaba katmak gerekmektedir.

Eğer Türkiye olarak uluslararası sistemde önemli bir yer edinmek istiyorsak, 84 milyon nüfusla ve 2021 verilerine göre yıllık 819 milyar dolar GSYH⁵ ile, yıllık GSYH'si 20 trilyon dolar civarında olan, nüfusları yüz milyonları olan büyük güçlere karşı ayakta durmamız

imkânsız gözükmetedir. Türkiye'nin tek başına bir üniter devlet olarak böylesine büyük güçlerin yer aldığı Uluslararası sistemde mücadeleye girmesi mümkün değildir. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri 2024 yılında askeri harcamalara 886 milyar dolar para ayırmayı planlamaktadır.⁶ Bunun yanında 84 milyonluk Türkiye'nin GSYH'si 819 milyar dolardır. Ülkenin tüm GSYH'si ABD'nin sadece askeri harcamalarına tekabül edecekken Türkiye'nin yalnız başına büyük bir konuma ulaşabilmesi oldukça

5 "Trading Economics", GDP, (20.06.2023), <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp>.

6 "ABD 2024 savunma harcamalarına tarihinin en yüksek bütçesini ayırdı", Defensehere, 14.03.2023, <https://www.defensehere.com/tr/abd-2024-savunma-harcamalarina-tarihinin-en-yuksek-butcesini-ayirdi>.

imkânsız gözükmetedir. Bu çerçevede Türkiye'nin yakın zamanda yalnız başına bir üniter devlet olarak küresel çapta bir güç olmasının imkansız olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıda bahsedilen gerekçelerden hareketle Türkiye'nin değerlendirebileceği en stratejik seçenek Türk dünyasının bir araya gelmesidir. Çünkü Türk dünyasıyla Türkiye'nin dil birliği, kültür birliği ve din birliği söz konusudur. Dini birliktelik noktası, bir Suudi Arabistan ile olan yakınlıktan ziyade, Hanifi-Maturidi çizgi olması münasebetiyle anlayış ve kültürel olarak da bir uyum içermektedir. Dolayısıyla Türk dünyasının bir araya gelmesi, bir güç olarak

toparlanması demek, ortaya çok büyük bir küresel otoritenin ortaya çıkması demektir.

Bu söylemimiz rakamlar bazında da desteklenebilir. Dünyada yaşayan 250 milyona yakın Türkün 150 milyonu Orta Asya ve Türkistan bölgesinde yaşamaktadır.⁷ Buradan bakıldığı zaman bir Türk Birliği kurulursa Türkiye dahil 6 ülkeye, 4,75 milyon kilometre kare büyüklüğünde bir alana, 150 milyonluk bir nüfusa ulaşacaktır. Bu, yüzölçümü

en büyük 7., nüfusu en kalabalık 9. gücün ortaya çıkması demektir.

Ekonomik olarak ise şu anki durumla 1,2 trilyon dolarlık bir potansiyel oluşmaktadır.⁸ Ancak buna doğal kaynakların birleşmesi, belli ithali ve ihraci ihtiyaçların kendi içinde çözülmesi eklenir ve nüfus dinamikleri gibi bileşenler de dahil edilirse ekonomik hacim hayli yükselmektedir. Burada da en rasyonel seçenek AB'de olduğu gibi her devletin kendi üniter ve bağımsız devlet yapısıyla katılması durumudur. Her devletin kendi yapısını ve kimliğini koruyarak bu birlikteliğe girmesi realizme ve rasyonaliteye en uygun

7 "Dünyada Ne Kadar Türk Var?", 16.03.2021, <https://www.tdpb.org.tr/post/d%C3%BCnyada-ne-kadar-t%C3%BCrk-var>.

8 "Trading Economics".

yöntem olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu durum aynı zamanda Gürcistan ve Ermenistan gibi Türkiye ve Azerbaycanla iç içe olan ülkeleri de birlik dahiline katmayı, birlikteliği Türk etnisitesinden daha da güçlü ve büyük bir kalıba sokmayı mümkün kılacaktır. Buradan hareketle baktığımızda bu birleşmenin Türk kimliğinden de öteye daha barışçıl ve bütüncül bir yapıya dönüşmesi fikrini ortaya çıkaracaktır. Aynı zamanda birlikler içerisindeki farklı dini görüş ve inanışlar, olası radikalizmden koruyacaktır. Dikkat edilirse görülecektir ki Mardin, Hatay gibi Hristiyan, Yahudi, Türk ve Arapların yaşadığı şehirlerde hoşgörü oranı çok yüksektir. Sadece Türk, Müslüman ve Sünnilerin yaşadığı Erzurum gibi Konya gibi şehirlerdeki hoşgörü ve tolerans kapasitesiyle Hatay ve Mardin gibi şehirlerin hoşgörü kapasitesi aynı değildir. Bu yüzden birlik kurarken radikal davranılmamalı, mutlaka Ermenistan ve Gürcistan da birlik içerisine alınmalıdır.

Türk Birliği'ne dahil olan devletler varlıklarını korumalı, aynı Avrupa Birliği'ndeki gibi bir üst çatı kurulmalıdır. Ortak bir para birimi, ortak bir kimlik olmalıdır. Zamanla eğitim seviyesi ve ekonomik seviye eşitlendikten sonra (bu uzun bir zaman alacaktır) yavaş yavaş sınırların kaldırılması, sınırlar kaldırılınca kadar da pasaportla Türk Dünyası'ndaki istediğiniz bölgeye 90 gün süreyle seyahat şartı konulmalıdır. Böylesine bir uygulamayla başlanabilir ve iş birliği ve birliktelik zamanla artabilir.

Türk Dünyası bir araya geldiğinde ise ilk hareket planının güvenlik üzerinde gerçekleşmesi güçlü bir kanaattir. Bunun temelleri ülkemizde 2010 yılında Turan Ordusu ismiyle atılmıştır. TSK'da 10 yılı aşkın süredir Azerbaycan, Kırgızistan ve Kazakistan'dan gelen harp okulu öğrencileri bulunmaktadır. Bunlar Türkiye'de yetişmekte, eğitimleri tamamlandıktan sonra ülkelerine dönüp görev başına geçmektedirler. Bu gibi etkinlikler çerçevesinde şekillenen merkezi bir Türk Birliği Ordusu'nun varlığı elzemdir.

Eğitimde birlik de hayli önemli bir diğer husustur. Bu konuda da 80'li yılların sonunda 90'ların başında Turgut Özal zamanında başlayan ve Süleyman Demirel zamanında büyütülerek devam eden bir faaliyet söz konusudur. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan gibi ülkelere öğrenciler Türkiye'ye gelerek eğitim görmekteydi. Mühendislikten tıba, hukuktan sosyoloji ve psikolojiye varıncaya kadar tüm alanlarda geçtiğimiz otuz yıl içerisinde birçok öğrenci yetiştirilmiştir. Bu yetişen öğrencilerin bir kısmı ülkelere dönmüştür. 2020 yılında Türk dünyasından Türkiye'de bulunan öğrenci sayısı 45 bin 133 iken toplam öğrenci sayısı ise 185 bindir.⁹ Geriye kalanları ağırlıklı olarak Arap bölgesi, Afrika bölgesi ve Balkanlar yani Bosna Hersek, Makedonya gibi Evlad-ı Fatihan bölgesinden öğrenciler

⁹ İsmail Hıra, Kürşat Karaca, "Sivil Toplum Kuruluşları İçin Bir Rehber Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler", Türkiye Gençlik STK'ları Platformu, 2021, ss. 51-52.

olduğu görülmektedir.

Türk Dünyası'nın birleşmesi söz konusu olduğunda çok büyük bir coğrafi büyüklüğe ulaşılacak ve çok ciddi bir ekonomik güç haline gelinecektir. Asya'daki üç buçuk devlet dediğimiz coğrafyada kurulacak Türk Birliği, dördüncü devlet olarak Çin, Hindistan ve Rusya'nın karşısına çıkmış olacaktır. Bunun yanında dünya masasına Avrupa ve ABD ile oturacak güç ve stratejik öneme ulaşacaktır.

TÜRK DÜNYASI'NIN BİRLEŞMESİNE ENGEL PROBLEMLER

Türk Dünyası'ndaki birleşmeden doğacak avantajların yanında risklere ve dezavantajlara da mercek tutmak gerekir. İlk olarak Türk Dünyası'nda Kırgızistan, Kazakistan'dan bu tarafa gelindiğinde görüldüğü üzere henüz dil istikrarı sağlanmamıştır. 90'lı yıllardan itibaren söz konusu bölgeden gelip Türkiye'de eğitim gören ve dönüp ülkelerinde hizmet eden kişiler Türkiye Türkçesi'ni sorunsuz konuşmaktadır. Türkiye'de eğitim almış bu insanlar Türk televizyonlarını takip ettikleri için de Türkçeyi unutmamaktadır. Ancak bu coğrafyadaki yaşı daha

büyük olan insanlar ağırlıklı olarak Türkiye Türkçesi'ni anlamamaktadır. Bu yüzden de bu dil problemini 80 kuşağı dediğimiz genç nesil yani 90'lı yıllardan itibaren Türkiye'de okuyan 40'lı yaşlardaki gençler çözecektir. Sonuçta dil probleminin çözülmesi ancak 10-15 yıl gibi bir sürede sonuçlanabilecektir.

Türk Dünyasında önemli problemlerden bir tanesi de otoriter rejimler problemidir. Avrupa Birliği'nde bizim önemseydiğimiz değerler vardır. Türkiye bu değerlere layık bir ülkedir.

Örneğin bireyi esas alan, insan haklarını esas alan, bireyi önceleyen, bireyin haklarını devletin unsurlarına karşı koruyan bir

"Türklerin bir millet olarak fikir özgürlüğüne, inanç özgürlüğüne, teşebbüs özgürlüğüne değer vererek, yolsuzluk ve iltimas gibi zarar verici kültür ve dinamiklerden vazgeçerek ilerlemeye dahil olması çok önemlidir."

anayasa çok önemlidir. Yasama, yürütme ve yargı unsurları birbirinden net bir şekilde ayrılmış bir devlet sistemi olması gerektiğini düşünmekteyiz. Bağımsız bir medya ve güçlü sivil toplum örgütleri çok önemlidir. Dar bölge sistemiyle seçilmiş bağımsız bir parlamento olmasının Türkiye'nin önünü açacağını düşünmekteyiz.

Nitekim baktığımızda bu sistemleri yaygınlaştıran Avrupa ülkeleri inanılmaz bir şekilde özgürlük ve huzura kavuşmuştur. Bunun akabinde ekonomik özgürlük de gelmektedir. Keza İngiltere, Fransa, Almanya, İsveç, Norveç, Danimarka, Hollanda gibi devletler bu problemleri aşmıştır. Diğer taraftan İspanya, İtalya, Yunanistan, Romanya, Macaristan gibi devletlerin ise bu sorunları henüz tam manasıyla aşmadığı görülmektedir. Bu yüzden birliktelik haricinde üniter bazda da bu hususların çözümlerine yönelik sistemler geliştirilmesi önemlidir. Türk Dünyası birlikteliği çok değerli ve hatta gerekli görünse dahi, uluslar bazında şu anki değerlerle gelinecek ortaklık ve birliktelik büyük bir hayal kırıklığını doğurabilecek potansiyeldedir. Bu yüzden devletler bazında da sistemsel

yapılanmalar ve ıslahatlar mühim bir husustur.

Türklerin bir millet olarak fikir özgürlüğüne, inanç özgürlüğüne, teşebbüs özgürlüğüne değer vererek, yolsuzluk ve iltimas gibi zarar verici kültür ve dinamiklerden vazgeçerek ilerlemeye dahil olması, bu projenin hayata tutunması adına çok kritiktir. Bu bağlamda Z kuşağının ve onları yetiştirmek adına geliştirilmesi gereken eğitim sistemi ve kültürünün ne denli kıymetli olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda Türk gençliği vatanperver, ahlak endeksli, mücadeleciler değerler üzerine yetişmeli ve bu değerlerin savunucusu olmalıdır.

TÜRK DÜNYASI'NIN GELECEĞİNDEKİ KRİTİK DEĞERLER

Türk dünyasının geleceğindeki değerlerin en önemlileri de demokrasi, cumhuriyet, hukukun üstünlüğü ve laiklik gibi kavramlardır. Özellikle çokça tartışılara konu olan ve anlaşılmakta güçlük çekilen laiklik kavramına vurgu yapmalıyız. Dünyada iki tip laiklik uygulaması vardır. Bunlardan bir tanesi Fransa'da 1789 Fransız İhtilali ile ortaya çıkan ve Avrupa'ya yayılan "jakoben laiklik" dediğimiz Fransız tipi laikliktir. İkincisi ise İngiltere'den John Locke, David Hume gibi büyük filozofların özgürlükçü felsefesi altında ortaya çıkmış olan ve dünyaya yayılan "seküler laiklik" anlayışıdır.

Jakoben laiklik, din düşmanı bir tutum içindedir. Fransız İhtilali sonrasında 100 binin üzerinde insan giyotinden geçirilmiştir. İbadethaneler kapatılmış hem dine karşı hem de kraliyete karşı korkunç bir kıyım yapılmıştır. Bu yüzden tekrar kraliyet ve kilise hakimiyeti oluşmaması için Fransa, laikliği uygularken Jakoben laiklik anlayışını uygulamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Gazi Mustafa Kemal Paşa ve kurucu kadro laiklik modelini seçerken Fransız tipi laiklik modelini seçmiştir. Nutuk'ta da bahsedildiği üzere Atatürk'ün haklı gerekçeleri bulunmaktadır. Ancak Jakoben laiklik modelinin seçilmesi, toplum üzerinde ciddi bir baskıya ve neticesinde gelişen bir tepkiye sebep olmuştur. Başörtülü kızların üniversiteye girmesine engel olan, dindar halkı devamlı küçümseyen, aşağılayan, tahkir eden bir anlayışa evrilmiştir. Bu tip uygulamalar halkın gözünden laikliğin dinsizlik gibi algılanmasına sebebiyet vermiştir. Oysaki devlet karşısındaki vatandaşın ırkına, cinsine, mezhebine, dinine, inancına bakmaz. Kurallar koyar ve o kuralları herkese eşit uygular. İşte o kuralları koyarken de evrensel hukuk kurallarını uygular. Laikliğin temel esasında bu vardır. Dolayısıyla bunun tabana iyi aktarılması, kabul ettirilmesi ve uygulanması ayrı ve önemli bir meseledir.

SONSÖZ

Gerçekleşme ihtimali tartışmalı da olsa birçok Türk vatanseverin hayali; Avrupa Birliği değerlerini içine almış, bunu içselleştirmiş, hukuk sistemini, üniversite yapısını ve ekonomik modellerini uygulamış, bu değerlerin Türk Dünyası'nda Azerbaycan'a, Kazakistan'a, Kırgızistan'a, Özbekistan'a hatta Uygur Türkistanı'na kadar taşınmasına vesile olan, Türkiye liderliğinde bir Türk Birliği'nin kurulması ve bu değerlerin yaşanmasıdır. Bir gün eğer bu hayaller gerçekleşecek ise bu standartlarda gelişmelidir. Aksi takdirde alelade bir biçimde devletlerin bir araya gelmesiyle bir Türk Birliği kuralım dediğimizde ortaya çıkacak Türk Birliği bir bütünlükten yoksun, sorunlara gebe Rusya Federasyonu'ndan hallice bir birlik olacaktır.

KAYNAKÇA

"ABD 2024 savunma harcamalarına tarihinin en yüksek bütçesini ayırdı", Defensehere, 14.03.2023, <https://www.defensehere.com/tr/abd-2024-savunma-harcamalarina-tarihinin-en-yuksekbütcesini-ayirdi>.

"Amerika Birleşik Devletleri Ülke Bülteni", Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 03.2012, <https://www.deik.org.tr/uploads/deik-amerika-birlesik-devletleri-ulke-bulteni-mart-2012.pdf>.

"Dünyada Ne Kadar Türk Var?", 16.03.2021, <https://www.tdpb.org.tr/post/d%C3%BCnyada-ne-kadar-t%C3%BCrk-var>.

HIRA İsmail, Kürşat KARACA, "Sivil Toplum Kuruluşları İçin Bir Rehber Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler", Türkiye Gençlik STK'ları Platformu, 2021, 66.

"Rusya Federasyonu'nun Siyasi Görünümü", Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, (20.06.2023), <https://www.mfa.gov.tr/rusya-siyasi-gorunumu.tr.mfa>.

TAŞKIN Deniz, "Yükselen Güç Çin Halk Cumhuriyeti'nin Stratejik Hamleleri", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C. 13, S. 50 (2014), ss. 188-212.

"Trading Economics", GDP, (20.06.2023), <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp>.